

LA PREMSA D'ESTAT CATALANA

Coincidint amb el setge del 1714, el Govern català va posar en marxa, per primera i única vegada en la història del país, un model de premsa d'estat. L'objectiu no era altre que explicar al món la situació que es vivia a Catalunya. PER XEVI CAMPRUBÍ

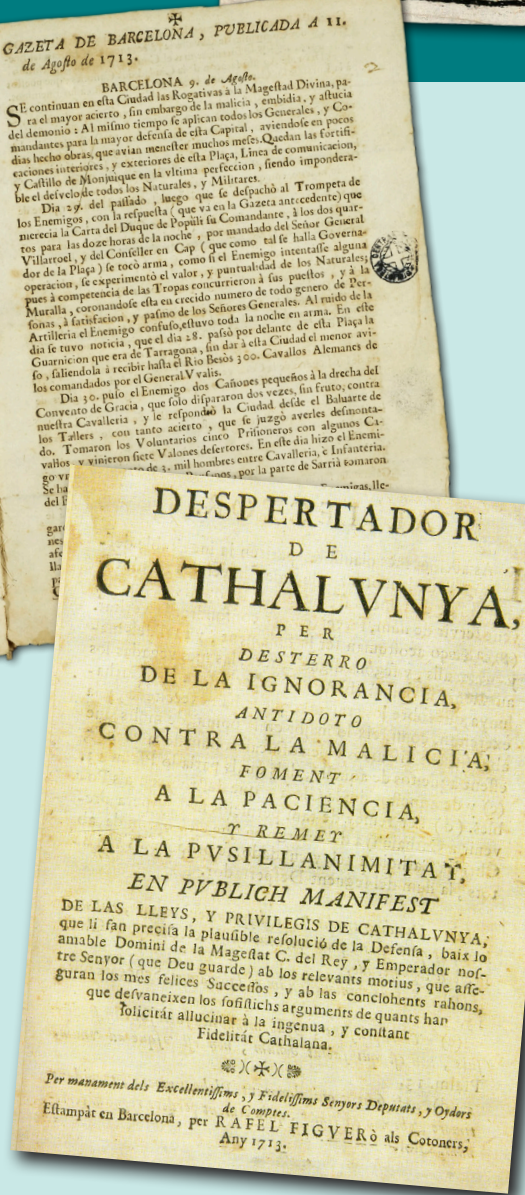
Reunida d'urgència, la Junta de Política, un dels organismes que integraven el govern sorgit de la Junta General de Braços, acordava, en una sessió celebrada el 30 de juliol del 1713 —amb les tropes de Felip V a les portes de Barcelona—, donar llicència a l'impressor Rafael Figueró per publicar “la gasete ideada, manada y formada per dita junta el dia present”. L'endemà mateix, apareixia el primer dels 42 números de la sèrie de la *Gazeta de Barcelona* que es va publicar al llarg del setge. Entre les informacions que contenia, cal destacar la resposta que la ciutat va donar al duc de Populi, cap de l'Exèrcit borbònic, quan aquest va instar els catalans a la rendició: “*Les portes de la ciutat de Barcelona s'han tancat i defensat dels enemics que la intenten envair*”, deia el manifest publicat pel Govern català.

EL SETGE EN QUATRE PÀGINES

Una de les missions de la Junta de Política era, per tant, crear un aparell propagandístic que servís de suport a la resistència. En un informe intern es deixava clar quines eren, entre d'altres, les atribucions d'aquest organisme: “*A la Junta de Política pertany conèixer y examinar tots els papers que cal manifestar al públic, fer els manifestos que es necessiten y concedir*

la llicència a tot paper que s'hagi d'imprimir”. La voluntat de bastir una premsa d'Estat no pot resultar més explícita.

La gasete impresa per Rafael Figueró durant el setge constava generalment de quatre pàgines i estava escrita en forma de diari; és a dir, narrava els principals esdeveniments que havien tingut lloc al llarg dels dies previs a la seva publicació. És per això que poc després de sortir va adoptar el nom de *Diario del sitio y defensa de Barcelona*. Així, en primer lloc,

- * Portal de Mar
- A. Baluarte de Levante.
- B. Baluarte de Santa Clara.
- C. Baluarte del Portal Nuevo.
- D. Baluarte de S. Pedro.
- E. Baluarte de la Puerta del Angel.
- F. Baluarte de los Talleros.
- G. Baluarte de la Puerta de San Antonio.
- H. Baluarte del Portal de la Dreifera.
- I. Baluarte del Rey.
- J. El Muelle.
- K. Monjuich.
- L. Barrica de Artilleria.
- M. Barrica de Morteros.
- N. El Convento de Capuchinos.
- O. Barrica de Capuchinos.
- P. Barrica para la Trinchera para cubrir la Cavalleria.
- Q. Barrica para el desembarco de los Franceses.
- R. Lugar de Santa.
- S. Lugar de Santa.
- T. Lugar de Santa.
- X. Lugar de San Martin.
- Y. Lugar de Lobregon, y Torre del cabo del Rio.
- Z. Barrica sobre la estrada encubierta.
- a. Brigada de Normandia, Artilleria, y la Maquina.
- b. Brigada de la Marina, Pontoneros, y Sanja.
- c. Brigada de la Reyna, Borneiros, y Borneiros.
- d. Brigada de Provença, Arzobispo, y Borneiros.
- e. Brigada de la Corona, Artilleria, y Andorra.
- f. Brigada de Avenia, Bombarderos, y Talia.
- g. Brigada de Cures Suizos, y Calabro.
- h. Brigada que cubre el porquer, y a saber Olivero Medos, Quercos, y a saber de Francia.
- i. Continúan todos las dichas Brigadas.
- j. Almazan para polvos, y Hospital de la trinchera.
- k. Cavalieria Española.
- l. Dragones Españoles.
- m. Brigada de Infanteria Española.
- n. Guardias Valeros.
- o. Guardias Españolas.
- p. Regimiento que cubre el campo Real Dragones Borneiros, y Borneiros.
- q. Hospital de la trinchera.
- r. Conventos.
- s. JESUS.
- t. Convento de Santa Madrona, Capuchinos.
- u. Navas.

VISIONS OPOSADES Dalt, l'únic planol del setge de Barcelona imprès a la Catalunya borbònica, publicat a Girona per Gabriel Bro. A l'esquerra, la *Gazeta de Barcelona* de l'agost del 1713 i el *Despertador de Catalunya*.

POLÍTICA I PROPAGANDA

Paral·lelament, a vegades, el *Diario del sitio* recollia informacions arribades de l'interior del país i, fins i tot, novetats d'Europa. Val a dir que documents de caràcter polític, com les cartes enviades per l'emperador Carles VI des de Viena o manifestos del Govern català cridant el poble a la resistència, tenien també el seu lloc dins les pàgines de la gasete.

De fet, més enllà d'informar, la premsa catalana tenia una clara finalitat propagandística, encaminada a explicar al món el sofriment que patien els barcelonins a causa del bloqueig borbònic, i també fer visible el coratge i la resistència d'un poble davant l'avanç de la implacable maquinària de guerra de Fran-

la gasete informava sobre qüestions militars, com, per exemple, de les bombes que queien sobre la ciutat, o bé de les sortides que feien els defensors per dificultar l'avanç a l'Exèrcit borbònic. Com a complement, aportava detalls relacionats amb aspectes de la vida quotidiana de Barcelona i, sobretot, deixava constància de l'arribada de vaixells de Mallorca, carregats de provisions, tot plegat per transmetre la idea que la ciutat era capaç de resistir.

EL PRIMER GRAN EDITOR

L'IMPRESSOR DEL REI CARLES

Rafael Figueró fou l'impressor més important de la Catalunya moderna, tant des d'un vessant quantitatiu com qualitatiu. Nascut el 1642 a Manlleu, a la comarca d'Osona, de jove va emigrar a Barcelona, on va aprendre l'ofici. A poc a poc va bastir el taller més potent de la ciutat, fins al punt que va esdevenir l'impressor oficial de la Generalitat, del braç militar i de l'administració reial. És per això que el 1706, poc després de la instauració de la Cort de l'arxiduc Carles d'Àustria a Barcelona, li fou concedit el títol d'impressor del rei. La seva progressió, i la de la indústria editorial catalana en general, es va veure truncada amb la implantació del règim borbònic el 1714. Per a Figueró, això va representar la pèrdua del privilegi reial i l'inici del declivi del seu negoci.

La ‘Gazeta’ informava sobre temes militars, polítics i logístics sempre per transmetre la idea que la ciutat era capaç de resistir

ça i Espanya. Destaca la publicació, el novembre del 1713, del *Despertador de Catalunya*, un extens pamflet encarregat pel Govern a Rafael Figueró, en què s'exposaven les raons per les quals els catalans, oposant-se al tractat d'Utrecht, havien optat per continuar la guerra contra Felip V.

La voluntat de fer visible el conflicte es constata, per exemple, a través d'una carta que Francesc Anton Vidal, representant del Consell de Cent a Mallorca, va enviar als consellers de Barcelona el desembre del 1713: “*Amb ànsia se estan aguardant les gasetes, per tenir notícies i passar-les a Itàlia i a Alemanya*”. Vidal, en aquest sentit, actuava com a intermediari entre les institucions catalanes i els ambaixadors destinats a Viena, la Haia i Londres. Així, poc després, la premsa de Barcelona arribava a mans de Pau Ignasi de Dalmases, l'ambaixador a la capital britànica.

DISTRIBUCIÓ AL REREPAÍS

El Govern català procurava que la premsa circulés també per l'interior del país, per tal d'animar els catalans a la resistència. Una mostra d'això es troba en la carta que la Generalitat va enviar als jurats d'Olot l'agost del 1713. Junt amb la carta, els diputats van disposar que els fossin trameses les “*gasetes i crides publicades a Barcelona i donar-ne al portador per escampar-les per on convingui*”.

Com en tota premsa d'estat en temps de guerra, la finalitat de les gasetes era també la d'influir en l'ànim de l'enemic i es llançaven dins dels cordons de l'Exèrcit borbònic que envoltaven la ciutat. L'abril del 1714, per exemple, un miler de còpies d'unes cartes de l'emperador que contenien una ambigua promesa d'ajut foren impreses en una nit i repartides per l'interior del país gràcies a l'acció dels espies, mentre que un grapat d'exemplars es van fer arribar a mans dels soldats borbònics. Sigui com vulgui, tot aquest esforç propagandístic no fou suficient per impedir la derrota. La fi de l'Estat català, el setembre del 1714, fou també el final de la seva premsa. ■

XEVI CAMPRUBÍ ÉS DOCTOR EN HISTÒRIA MODERNA I PERIODISTA